

Malfa ar pеefuhtishanu par pasti:	
Ar Peelilumu: par gadu	2 rbl. 35 sap.
bef Peeliluma: par gadu	1 " 60 "
Ar Peelilumu: par $\frac{1}{2}$ gadu	1 " 25 "
bef Peeliluma: par $\frac{1}{2}$, gadu	— " 85 "

Malfa	bes	peefuhitschanaa	ßligrâ:
Ar	Peelikumu:	par gadu	1 rbl. 75 sap.
bes	Peelikuma:	par gadu	1 " "
Ar	Peelikumu:	par $\frac{1}{2}$ gadu	" 90 "
bes	Peelikuma:	par $\frac{1}{2}$ gadu	" 55 "

Mahias

Wesefis

30. gada · gaßjums. — Maßjas Weesis isnahk weenreis pa nedeku.

Sestdein, 7. septembri.

1885.

Mahjas Weesi ar Peelikumi war pastellet un studinajums nobot Rīgā, pēc Petera bāsnījās. Vēl tam „Mahjas Weesi” war vēl pastellet beis daubz pīrenesfhanas vēlātām Peterburgā un Jelgavās Ahr-Rīgā un Sarlandaigāvā, wehl jītās pīsektās, kā: Zehsis: Grabwel un Peterfon l. bōdē; Walmeerā: E. G. Trey l. bōdē; Walkā: M. Rudolff un Paulin l. bōdē; Nujendā: J. Ulfsne l. graham.-bōdē; Vimbachsdā: D. Uhber l. bōdē; Jelgavā: H. Alunān un Besthorn l. graham.-bōdē; Baustā: J. Beckmann l. graham.-bōdē; Kuldīgā: Besthorn l. graham.-bōdē; Wentopili: M. Nies l. graham.-bōdē; Veepājā: Ullstā l. graham.-bōdē; Jaunjelgavā: A. Schwabe l. graham.-bōdē; Talsdā: H. Livo l. graham.-bōdē un bibliotelā un Wolontschewski l. grahamatu-bōdē; Raudava: Jaegermann Iga weesnījā; Sabilē: Ginter Iga weesnījā. Tad wehl „Mahjas Weesi” war apstellet pēc saiveem zeen, braudēs mahzitajeem, slolojajeem un pagasta skrihvērem, surus mīšli luhđu, tābdāl apstelteshanas lalpi preneni.

Karolinu salas.

Karolini salos, kuru deht Wahzijai ar Spa-
niju ifzehlahs sadurschanahs un tapehz jaw wai-
raf reisu tiluschas minetas awises, laikraftu la-
fitajeem mas finamas un tamdeht domajam fa-
weem zeen. Laftajeem pa prahtam darijuschi, lab-
lahdas finas par tahn „Mahjas Weesi“ pa-
fneeqsim.

Kahda ahrsemes awise pasneeds par Karolinu
salahm gaxaku ralstu, kuru ihsumâ fanemu sche
atstabstifum.

Salu pulks, ko nosauz par Karolinu salahm, atrodahs Deenwidus jeb Leelâ okeanâ un ifsteepjahs, no wakareem us rihtem mehrijot, no 135. lihds 160. grahdam, ta tad 25 grahdi gaxumâ, proti kahdas 400 juhdses, turpretim platumâ no 6. lihds 10. grahdam seemela puje, proti kahdas 60 juhdses. (Ta nosaultee platumâ grahdi in arween 15 juhdses gari, samehr gaxuma grahdi arweenu paleek ihsali, jo wairak tee attahlinahs no elwatora, ka tas latram sinams, kas sawâ laikâ mahzijees geografiju). Pee schi salu pulks peefkaitahs kahdas 460 salas, kas pa datai apdsihwotas, pa dalai neapdsihwotas; 160 salas no tahn ir apdsihwotas jeb tahs war apdsihwot, samehr 300 naw apdsihwojamas. No Eiroopee scheem, kas pa mineto pasaules juhru brauldam, pirmee usgahja schihs salas, bija Spaneeschischi Spaneeschischi ari bija pirmee misionari, kas u schihi salahm tika suhtiti, un pehz Spaneeschischi ta laika Lehning (Kahrka II.) ari schis salu pulks dabujis sawu nosaukumu (Karolinu salas, insulae Karinae, Kahrka salas). Lai gan Spaneeschischi schihs salas bija pirmee atraduschi un tahn nosaukumu dewuschi, pat misionarus suhtijuschi tomehr leelas leetas Spaneeschischi us schahm salahm neleekahs isdarijuschi. No Spaneescheem suhtitee jesuiti par misionareem wiñi aifgahja bojâ eelam ko buhtu panahkuschi; tikai wehlak Angli misionareem isdewahs kahdas sekmes panahst Karolinu salu skaitlis, ka jaw minejam, deesgan leels, tomehr salas paschas deesgan masas; ta leelaka no wiñahm ir Japas sala, kas kahdas sechias swadratu juhdses leela un us kuras dsihwot kahdas 10,000 dwechselu, samehr us wiñahm salahm kopâ warbuht tikai atradisees kahdi 24,000 alwelku. Spaneeschischi naw sibkaki isvebtiiuschi

Kā pilsehtas išzītējums un pasuhd.

Zik ahtri pilfehtu war usjelt un zik ahtri ta
war isnicht, par to qribam pastabsttit feloschäss rindas.

Tas bija 1883. gada wasaras beigumā (neilgi pehz tam, kad leelais Amerikas Paziņīzes-dzelsszēzsch tika gataws), kad ispaudahs walodas, ka Seemetu Joahoas walsts Alenes kālndis atrodotees selts. Gandrihs jabrihnahs, ar kahdu aktrumu schahdas selta walodas isplahlījahs. Viņds selta weetai neaissteebahs nedēļ telegrafs nedēļ dzelsszēzsch, tee abi gahja tur garam kahdas 40 juhdes attahlumā; tomehr tas neattureja selta mekletajus, us tureeni aīsbotees, lai aizselsch buhtu bijis deesgan kahds gruhts un kaweklu pilns, domas us selta eeguhšchanu leeknahrmarot mīsus oruhtumus un komekļus.

pahwaret wifus gnehtumus un taweltus.
Starp pirmeem selta melletajeem atrabahs diwi
wihri is Tenwerses, kuri Kalifornijas, Montanas
un Koloradas selta semes dauds ko peedishwoju-
schi. Wini gan masak turp dewahs ka selta ra-
zeji, proti ka tahdi, kas paschi seltu rok jeb mekle,
bet ka tahdi, kas rauga ziteem, kas seltu atra-
buschi, to ar wilstu iskrahpt. Weens no wineen,
wahrdā Bellnaps, sawā apnemšchanā gahja tif-
tahlu, ka winsch sawu ihpaſchumu Tenwerē gri-
beja pahrdot, lai ar dabuto naudu waretu do-
tees us selta semi; bet ar pahrdoschanu aifkawe-
jahs tik ilgi, ka winsch wareja aifzefot us isdau-
bfinato selta semi, kad jaw wiss Alenes falnu
apgabals bij apklahts ar beesu fahrtu fneegi.
Winsch brauza ar sawu beedri pa dsefsszeli lihds
tai weetai, kur winam wajadseja iskahpt un no
tureenas wehl fahdas 40 juhdses bija ko eet lihds
Alenes falneem, kur selts atrodotees. No schihs

Schihs falas, to pirmais isdarijis tahds Anglu zelotajs, Merschels wahrda, un proti 1788. gadā. Bebz wina daschadi pehtitaji falas apmeklejuschi un smalki tahs aprakstijuschi, tā ka schim brihscham tahs mahziteem wihereem deesgan sinamas. Bebz fawa ahriga isskata falas, kā pats par sevi protams, naw weenadas, zitas ir kalnainas, zitas lihdsenās. Kalnainas falas ir zehluschahs zaur wulkanu (uguns wehmeju) spehku un ns tām atrod kalsnis, kuru gali wairak neka 2000 pēšu augsti issteepjahs un nereti apauguschi koleem; turpreti lihdsenās jeb semas falas raduschahs no korakeem un tahs tikai kahdas 100 pēdu pazelahs pahri par uhdens wirsu. Lai gan schihs falas atrodahs ekwatora tuwumā, tomehr tur gaifs wairak mehrens neka karfis, jo pastahwigi wehji gaifu tur atwehjina, tam peewesdami uhdena gairinus. Starpiba starp aufstumu un filtumu jeb starp seemu un wafaru us schihs falahm naw leela, tā ka war fazit, ka tur walda muhschiga wasara. Kad Eiropeetis tur nonahk, tad gan tureenas gaifs winu eesahlumā padara flahbanu, tomehr nepaleek flims un reis ar tureenas dabu apradis, juhtahs spirgts un jautris. Naw nefahds brihnims, ka zelotaji, kas reis schihs falas apmeklejuschi, nesina deesgan usteikt un flawet winu dabas jauskumu un mihligumu, un kad reis tahs atstahjuschi, tad ar ilgoschanos wehlabhs, atkal reis nonahk us scho laimigo semes stuhriti, kur daba tāhda mihliga un zilwelam gandrihs nekahdu wajadsibu, it kā dīshwotu paradies, jo plehfigi svehri tur naw, ar kureem buhtu jazihnahs, un gruhti strahdat newajaga, lai tittu pee deenas pahrtikas, tapebz kā no dabas bes zilwelku puhslehm wiss aug bagati un kupli! Ari nahwigu tschuhsli tur naw, no kam zilweseem buhtu jargahs, waj niknu knuschu, tā faukto muskito, kas karstās semes laudim par leelu trauzeschanu. Pastahwigi filtais gaifs un no deenwidus faules safsibitais uhdens zilwelu wilina papelsdetees flайдs wilnds, kas gan salgani isskatahs, bet loti zaurredsami, tā ka dīsti war eeslatileeis uhdeni un brangi aplubkot koraku salu saftahwu, kas apalsch uhdena atrodahs. Schahdas karoku falas apalsch uhdena isskatahs farkanas un lihdsinahs tornim, kas arweenu schouraks paleek, jo augstaku pazelahs; bes tam schihs falahm tāhda ehrmota isskatahs mactakus formadi schukuri mactakus neko

tas plaiſas, ta ka ihſeem wahrdeem tas naw ifſalams. Loti patihkami ir noslatitees, ka ſtaidrâ ifgras uhdent wiſadas ſiwiſ un ziti juhras dſihw-neeki peld un tur pebz ſawas dabas ſchauſdahs un ſkraida. Kas to naw paſchu azim redſejis, tas to jaukumu un loſchumu nemas newar eedo-matees.

Laudis, kas uf ſchihm falahm dſihwo, wehl pilnigi dabas ziſwelki un neka neſina no muhſu kulturas un ziwiſiſozijs, no muhſu garigas at-tilhſtibas un ifglijtibas, tomehr wini naw beſ wiſas attilhſtibas un mahklſlas. Wini par pee-mehru ir weikli un droſchi juhras brauzejji. Lai gan wini nemahl kugus buhwet un nepaſihſt kom-puſu, ſcho zela rahditaju tahleem juhras brau-zeemeem, tomehr wini ſawas maſajas laiwinas dees-gean tablus zekus nobrauz pa juhru, daschreis pat wairak ſimtu werſtju tablu. Pebz ſawas garigas dabas wini ir labſirdigi ka labi behrni, ari zitadi wini lihfsinás behrneem, tikai ka ir pee-augufchi. Winu ſapraſchana leekahs pawifam ne-attilhſtita; nedſ wineem ir atminas no ſenakeem laikeem, no pagahntes, nedſ wineem ir lahdu zenteenu un — pebz ſam lai wini zenſchahs, daba jaw pate no ſewiſ wineem wiſu paſneeds? Ar Eiropeescheem ſatildamees, wini ir laipni, labſirdigi un beſ wil-tus, paſlauſa ſweschineekeem un leekahs no teem waditees, beſ lahdas ne-ufſizibas un pahrdoma-ſchanaſ. Zik paſlauſigi wini ari nebuhdami, to-mehr wineem fo eemahzit gandrihs nemas ne-iſ-dodahs, tapebz ari miſionari pee wineem neko naw eeſpebjufchi.

Pebz ſawa meefas falikuma ſcho ſalu eedſih-wotaji ir ſmuli no-augufchi ziſweki, ihpafchi tas falams no tureenas ſeeeweſcheem, kas netikai pa-tihkamas, bet iħſti daikas, turklaht winas prot-ħawu daikumu un ſtaifstumu pawairo, galwu un kalku ar pułehm grefnodamas. Nekahdi darbi winahm naw jaſtrahda, tapebz ſawu laiku pa-wada newainigeem preekeem, dſeedadamas un dee-damas. Winas ir weenmehr jautras un ſchi newainiga jautriba wehl winas miħligumu pa-wairo.

Lai gan schee fautini nekahdu pahrtikas truh-
kumu nezeesch un tahdā gaisā, kahdu newar we-
seligaku eedomatees, tomehr winu slaitlis eet ma-
sumā, kad ari nelahdas libpigas sehrgas wineem
nabuktu no kinselkunam usleitse. Tā par ne-

mehru Rūfajas salā 25 gadu laikā bīshwotaju
skaitlis no 1100 pamašinajees us 400 dwehse-
lehm. Doti teizama ihpaſchiba pēe wineem ir ta,
ka wini turahs foti tihri, wini mihl dauds maſ-
gatees, tillab wiħreeſchi, kā ari ſeeweefchi ir
weilli peldetaji; reti eeraudſihs lahdū ſeeweeti,
kurai nebuhtu liħds maſgaſchanas schwamis, lai
iſmaſgauſees, waretu uħdeni no baikajahm mee-
ſahm noſlaugit un noſchaudet.

Schihs falas, kā jaw minejam, daba bagati
apbalwojuſe un no augeem tureenās eedſiħwotaji
pa leelakai dafai pahrteek. No ſeelas wehrtibas
wineem ir kokus-palmas, kurahm aug leeli reeſti,
ta noſauktee kokus-reeſti. Schee reeſti, pilnigi
iſauguſchi, ir masa behra galwas leelumā;
reeſta kodolam ir wiſaplakħart balts fchidrumis,
kō noſauz par reeſta peemu. Rad reeſtiſt wehl
naw pilnigi iſaudſis un kodols wehl miħkſtis, tad
iſ reeſta fulas un jaunā miħkſta kodola taifa
patiħkamu bseħreenu, kaſ liħdſinajahs muħſu li-
monadei. Kokus-reeſti kodoli tureenās faudim
leelaka bariba jeb uſturaſ liħdſellis. Iſ palmu
koku lapahm wini few taifa wiſadas wajadfiqas
leetas, par peemehru dekuſ, preekſchautus, laiwi
buras jeb seħgeles u. t. pr. Bes minetās kokus-
palmas tur weħl aug dauds zitu derigu angu
un koku, kuru starva peeminams ta noſauktais
maiseſ-koks, kura augli kirkija leelumā. Rad
ſchos augku iſzep pelnids, tad teem iſzepteem
taħda garſcha, kaſ pa puſei liħdſinajahs maisei,
pa puſei kartupeleem. Bes ſchi kola weħl japee-
min bananes augs, kuram foti miltainas falnes.

Kā jaw fazijam, tad Karolini salu eedsihwotaij pa leelakai dafai pahrtel no augeem, galu wini dauids ne-ehd un tad likai bruni ruputschus un wehschus; turpretim siwis wini dauids wairak ehd un tahs wineem ari nenahkahs gruhti no-kert. Kad wineem leelu swehtku deenas (jo lai wini ari buhtu meschoni, tomehr wineem ari fawas swehtku deenas), tad brihscham noteekahs, ka wini nokauj kahdu zuhku waj nobarotu suni, ari kahdu mistu.

Katrat falai saws Lehniisch, daschai falai ari wairak Lehniim, bet tad zits par zitu ir leelaks. Starp daschadu falu Lehniineem teek beeschi ween westi kaxi, bet schinis kaxds teek reii isleetas ari.

pawasfas sahlite sahka arweenu wairak sildit
un sneegs un ledus pahrwehrtahs par uhdeni,
kas pehz sawas dabas aistezeja, mellebadis
semalas weetas. Tas bija itin dabigi, bet jauna
pilsehta to newareja pahrzeest. Brihnumis bija
it prasts. Jaunas pilsehtas zehlejji uebija eeweh-
rojuischti, ta seme pa seemu bija fajaluse par zeetu
klini, us kuru droschki wareja taisit mahjas, bet
tagad alsaibussees, palika mihiesta, kas stipri ne-
moreis seurut ukselias mokias.

Sneegam luhstot, pilsehta fahla grint un mahjas grihtotees, ta ka jauneeem pilsehtneeleem nekahgi palika ap duhschu, tomehr ihsts Amerika-neetis til ahtri duhschu nepasaude. Kad sneegs bija iksusis, seme atlaidusees un salrahjees uhdens aistezejis, tad fahla par jaunu eelas nolihdsinat un mahjas nostiprinat. Pa to starpu ari bija atwesta pastelletā basniza un tika uszelta, drihs ari par dselsszelu abrauza no wifahm pusehm festa melletaji, kam lahudu laizimu bija jaufakewejahs jaunajā pilsehtā. Schē nu fahlahs jauna dsibwe, Indiani weda us jauno pilsehtu paheidot mescha putnis un nu fahlahs tirgorschana. Marta mehnescha beigās 1884. gadā jaunajai pilsehtai iaw bija fabdi 3000 eedsihwotai.

Ay s̄ho laiku notikahs kahds atgadijums, kas jaunās pilſehtas usplaūkšanu kawēja, proti kahds Amerikaneetis, wahrda Tompſens, kas bija weiliſs pēc pilſehtu dibinaschanas, peedahwajahs Belknapam par beedri, bet s̄chis Tompſenu fawā ūsabeedribā neusnehma. Tas nebija gudri, Belknaps wareja Tompſenam dot kahdus gruntsga-

Pirmais, kas Belknapa pilsehtā nōmetahs, bija fahds wihrs is Schejenes pilsehtas, wahrdā Wits. Wits, kahdus gadus atpakal, bija kahdā selta raktumē eeguiwis kahdu labu teešu naudas un wehlak par scho naudu eetaisijis Schejenes pilsehtā leelu weesnizu. Wits nu pahrdewa wiſu ſawu ihpaſchumu un tad dewahs us jauno pilſehtu. Winsch lika pa dſelſszelu aifwest wiſas wajadſigas buh- wejamas leetas un uſzehla diwas weesnizas, katrau ar 25 iſtabahm. Kad tas bija notizis un wiſas zitas wajadſigas leetas weesnizahm apgahdajis, tad pats tur nōmetahs un fahla faimneekotees, zil no faimneekoschanas tahdā muhſha meschā wareja runat. Pehz wina wehl kahdi bija no- nahkuſchi un tur few gruntsgabalus noſirkuſchi, kur mahjas few uſzehla. Paſchā ſeemas laikā, kur ſala, ka tinkſcheja ween, ſtrahdaja ne- peekuſuſchi, zirſdamī un naglodamī, ehweledamī un ſahgedamī. Mifigee muhſha koki nosuda no ſemes wiſas un tai weetā iſzehlahs mahjas un mahjinias, it kā ſehnes pehz maiga leetutina, ne- wiſ pehz mehnecheem, bet pehz deenahm buhweſ laiku aprehkinadami, kā jaw tas Amerikā paraſta leeta. Wehl nebija ſeema beigta, kad Belknapa jaunee pilſoni pa telegrafu peeprafija, zil iſmal- ſatu gatawa baſniza un zil deenu laikā to wa- retu uſzelt, un par zil baſniza nahktu lehtaka, kad ar to reiſd uſzeltu ſkolas namu.

Kā redsams, tad Belknapa pilsehtā bija pa
seemu naigi strahdajuschi; nu tikai wajadseja wehl
nogaidit filto pawasharas laiku, kur 'bes schaubi-
schanahs leels pulks jaunu pilsonu peenahls jau-

